

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE TEATRU - PIATRA NEAMȚ '92

În numărul trecut al revistei am inserat, la rubrica (Pen)Ultima oră, o informație despre ediția din acest an a Festivalului, promițând să revenim cu comentarii. O facem, în rândurile ce urmează, publicând punctul de vedere al criticului Constantin Paiu, consemnând ale spectacolelor susținute de trupe străine (spectacolele românești au fost comentate, la data premierei, în rubrica de cronică) precum și o opinie de "ucenic" într-ale criticii dramatice. *Tinăra noastră (viitoarea) colegă se numește Mădălina Tulinescu, e studentă la teatrologie în anul și debutează, cu acest prilej în "Teatrul azi". Să fie într-un ceas bun ! REDACȚIA*

- A reînviat, deci, la Piatra Neamț, într-o formulă "revăzută și adăugită", cel mai vechi și (în câteva anterioare ediții) cel mai important festival teatral din țara noastră. În esență, "revederea" formelor cunoscute a constat în renunțarea la caracterul competitiv al reuniunii, iar "adăugirea" s-a concretizat în aducerea unor spectacole din afara ariei teatrale românești, pe scena festivalului.

- Se cuvine, înainte de orice, salutat cu prețuire efortul (deloc simplu) al celor care, după șapte ani de întrerupere, au izbutit să readucă în actualitate un asemenea eveniment.

- Timp de nouă zile, 14 teatre (6 din țară și 8 din alte țări) au oferit unui public numeros și competent 14 reprezentații, cele mai multe dintre ele de bună calitate. Chiar dacă palmaresul (oficial) nu poate fi invocat, o ierarhizare valorică (fie ea și foarte subiectivă) impune observația că spectacolele românești ocupă, clar, o poziție favorabilă în raport cu cele sosite aici din alte zone geografice ale lumii. Dintre acestea din urmă, mi-au reținut atenția în mod deosebit **Hymnus**, de György Schwajda (Játékszín, Budapesta) și **Stabat Mater** (Laboratorio Teatro Settimo, Torino). Ingenios și "la obiect" - **Aventurile unui băiat...**, de Robert Smythe (MUM Puppettheatre, West Chester, Pennsylvania). Dar "evenimentele" s-au numit, fără îndoială, **Visul unei nopți de vară**, (Teatrul "Bulandra"), **Opereta** (premieră a teatrului gazdă, pe textul lui W. Gombrowicz), **Sinucigașul** (Teatrul "Nottara").

- Au fost și spectacole mai modeste; unele (puține) chiar cam prea modeste. Dar nu ele rămân pe cartea de vizită a festivalului.

- Ar fi de discutat, poate pentru următoarele ediții, care este locul teatrului național într-un festival internațional și criteriile de selecție a spectacolelor noastre într-o asemenea împrejurare; după cum s-ar putea discuta pe marginea următorului citat din primul număr al foii Festivalului, "Heautontimorumenos": - "Este competitiv Festivalul?" - "Nu. Propunându-ne și un criteriu etic alături de cel estetic, am considerat superfluu un palmares". Personal, nu văd incompatibilitatea invocată.

- Surprinzător de rarefiată prezența criticii de specialitate, cu deosebire în prima jumătate a festivalului. Sînt explicații, desigur, mai ales de ordin financiar. Neimplicarea Secției de critică din UNITER (la acest capitol) s-a resimțit cu vigoare. Atmosfera s-a mai animat abia după ce discuțiile, în prezența unor trupe venite la Piatra Neamț (discuții considerate inițial, nu se știe de către cine, ca fiind gesturi revoluționare și-au recuștigat locul normal în preocupările diurne ale participanților.

- Festivalul (ajuns la ediția a VIII-a) se anunță, pentru viitor, plin de promisiuni îmbietoare. Așa să fie! ■ **CONST. PAIU**

Festivalul de teatru de la Piatra Neamț s-a dorit o întâlnire cu ideea de teatru și cu ecurile pe care ea le are azi în lume, în sfera concretă a spectacolului. Eliberată de orgoliile ce le impune o competiție în care premiile configurează ierarhii, invitați din Italia, S.U.A., Suedia, Ungaria și români din București, Sibiu, Piatra Neamț, Chișinău, trupe de stat și particulare s-au străduit împreună, cu profund devotament, pentru triumful artei dramatice. Armonia specifică zilelor de sărbătoare a domnit peste oraș, revigorînd în oameni plăcerea creației și bucuria receptării.

Varietatea tipurilor de text și montare prezentate duc la concluzia că numitorul comun al acestei manifestări teatrale a fost dragostea și nevoia de teatru. Și speranța că, din labirintul problemelor prin care rătăcește umanitatea, putem ieși conduși de harul miraculos al Thaliei, de puterea ei - transferată asupra noastră - de a găsi drumul spre adevăr în pofida oricăror obstacole. ■ **MĂDĂLINA TULINESCU**

TEATERHOGSKOLAN, Malmö

VR JITOARELE DIN SALEM de Arthur Miller

Spectacolul de absolvență al clasei de actorie a Institutului de Teatru din Malmö este o producție studențească tipică din punctul de vedere al "datelor tehnice": decor sumar, costume extrem de simple, zece interpreți avînd de "acoperit" treisprezece roluri etc. Din punctul de vedere al evoluțiilor actoricești se înfățișează însă aproape impecabil, lucru mai rar văzut (de noi, cel puțin) în reprezentațiile de acest tip. O uimitoare știință a prezentării și impunerii personajului prin îmbogățirea treptată a jocului, prin nuanțări și adînciri gradate minuțios, o admirabilă maturitate în construirea relației cu partenerii, siguranță, dezinvoltură - iată calitățile comune (cu nesemnificative diferențe de nivel) tuturor celor zece studenți suedezi cărora le-a fost profesor (un motiv în plus de încintare pentru noi) regizorul Radu Penciulescu. Mizanscena lui Dag Norgard, în bună manieră realistă dar neexcluzînd metafora, conservă și redă expresiv aflat fabula textului (adaptat la scara restrînsii distribuții), cît și ideologia lui.

Cel mai important merit al direcției de scenă ni se pare însă acela de a fi evitat pornirile narcisiste și de a se fi pus, cu discreție și eficiență, în slujba evidențierii talentului, aptitudinilor sau posibilităților fiecărui student în parte. Se remarcă, dintr-o echipă în general valoroasă, Pelle Ohlund și Katarina Lundgren, Eva Ekengren și Bengt Einarsson, Veronica Rönholm și Lars Arrhed. Și poate că nu e o concluzie demnă de un critic, dar faptul că am stat mai bine de trei ore la un spectacol jucat într-o limbă (din păcate) inaccesibilă fără a simți nici un moment plictiseală reprezintă, poate, cel mai sigur semn că spectacolul suedez a fost bun. ■ **A.G.**

JATEKSZIN, Budapesta

IMNUL de György Schwajda

Poate cuvîntul ce se potrivește cel mai bine spectacolului trupei budapestane este: **concluzie**. El definește în egală măsură textul, excelent, semnat de Schwajda, spectacolul - riguros, auster și pasionant ca jocul de șah - conceput de Ion Taub, regizor binecunoscut nouă din perioada în care monta în România și, deopotrivă, jocul de remarcabilă forță de expresie al interpreților rolurilor principale, Judith Hernadt și Karoly. Eperjes cărora îi se adaugă prezențe episodice însă - și ele - remarcabil puse la punct, semnate de Tibor Gáspár, György Szábó, Márta Martin. Nici o "gesticulație" (în sens propriu și figurat), nici o ezitare, nici o "cădere de tensiune". Desenul scenic e ferm, echilibrat, grăunțele de absurd al textului, al spectacolului coagulează sensurile, le dă relevanță și nu le înnegurează. **Imnul** Teatrului "Játékszín" devine argument expresiv al celebrelor aserțiuni (care de obicei ne răsare în minte cînd faptele îi dau dreptate... prin afirmarea reversului ei): "se exprimă cu limpezime ceea ce e limpede gîndit". ■ **C.D.**

LABORATORIO TEATRO SETTIMO, Torino

STABAT MATER după texte de Isabelle Allende, Gabriel Garcia Marquez, Joao Guimarraes Rosa și alții

Settimo este o mică localitate situată la șapte kilometri (de aici numele) de Roma, și trupa a împrumutat numele orașului nu din lipsă de fantezie ci pentru că asta își propune să fie: un teatru al orașului, al fiecăreia dintre străzile și casele lui. Cu cîteva costume și o bucătărie portativă, cu o cutie plină cu nasturi de toate formele și culorile (intrarea e, ca în copilărie, pe nasturi, dar nasturii tot ei îi furnizează pentru că noi am devenit atît de plicticos de adulți, încît precis am ezita să ni-i smulgem pe cei de la bluză, de dragul unei serbări), cu aceste cîteva obiecte de recuzită, patru actori poposesc în apartamente, în școli, în bucătării de țară, în castele (s-a întimplat!), adică oriunde oamenii, semenii lor, acceptă să trăiască alături, pentru o oră, bucuria întîlnirii cu teatru. Sau **prin** teatru. Spectacolul lor e ceea ce va fi fost poate, cîndva, o șezătoare. Și o spun cu toată prețuirea. Un dialog viu, sensibil, o punte între oameni clădită prin vers, prin emoții, uimiri, înveseliri și înduioșări **împărtașite**; cu simplitate, cu prospețime, poate nu foarte profesional, dar nici n-ar fi nevoie de rigorile profesionalismului. Caut un cuvînt pentru a defini acest tip de comunicare și cred că l-am găsit: **fratern**. ■ **C.D.**